

ALLT FÖR DIN BALKONG, UTEPLATS & TRÄDGÅRD!

Drömhjem
& trädgård

Trädgård & blommor

NR 3/2011 • PRIS: 59:90 KR 79:90 NOK 59:90 DKK 6,95 EURO

SOLHATTAR
& andra nya favoriter

Fixa trädgården!
Höj värdet på ditt hus

Fint i kruka
**Medelhavscharm
på uteplatsen**

● Pelargoner ● Citroner ● Kryddor

Jans sagolika
kolonidröm

Skapa en ljuvlig
näckrosdamm

24 härliga sidor
**Växthus
Odling & njut!**

- 17 snygga modeller
- Odlingsråd & vacker inredning
- Bästa idéerna för bygget

TIDSAM 4160-03

Sten låter alla dammar blomma

Hos Sten finns nio blommande dammar som skiftar i rosa, rött och vitt. Här är det näckrosorna som regerar från slutet av juni till långt in på hösten.

AV AGNETA BERGSTRÖM FOTO TOMAS SÖDERGREN

VÄXTKRAFT. Från sin plats framför växthuset kan Sten njuta av anblicken av ett frodigt bestånd av näckrosen 'Attraction'.

NÄR STEN RIDDERLÖF TAR SIG FÖR NÅGOT gör han det gärna ordentligt. 1995 anlade han den första dammen i sin sommarstugeträdgård på Svartlöga i Stockholms skärgård. Sedan dess har en hel vattenträdgård med nio dammar på sammanlagt 3 700 kvadratmeter grävts ut.

När näckrosorna blommar är dammarna en sagolik upplevelse men egentligen är de framför allt ett komplement till träden som är Stens huvudintresse. Sedan drygt 30 år är han en engagerad trädsamlare och trädgården har med åren utökats och utvecklats till en närmast vetenskaplig trädsamling, Arboretum Lassas Hagar.

– Dammarna förbättrar mikroklimatet i arboretet och på köpet får man en fuktig och frodig kantmiljö runt omkring. Det är särskilt värdefullt här i östra Sverige eftersom vi ofta lider av försommartorka, säger Sten.

TROTS DET TORRA KLIMATET försörjs dammarna med vatten på naturlig väg från de diken som genomkorsar den gamla fladen, en igenväxt havsvik, där arboretet ligger. Vattennivån kan därför variera upp till 75 centimeter och brukar vara som lägst på högsommaren.

Dammarnas estetiska aspekt är minst lika viktig som de praktiska fördelarna.

– Vatten skapar en lugn och rofylld miljö och öppnar upp fina vyer i arboretet, säger Sten.

I dammarna är det näckrosorna som spelar huvudrollen. Ingen annan vattenväxt kan mäta sig med näckrosen när det gäller maffig blomning, åtminstone inte på våra breddgrader.

– Näckrosorna är dessutom förvånansvärt uthålliga, de börjar blomma i juni och håller på en bit in på hösten, säger Sten.

STEN HAR PROVAT EN HEL DEL olika näckrosor. Han tycker att det viktigaste att tänka på när man köper en näckros är att välja rätt sort i förhållande till djupet på dammen där den ska växa.

– Jag har gjort misstaget att plantera småväxta näckrosor för djupt. Då når inte stjälkarna och bladen upp till ytan och växten drunknar – och det är ju ett sorgligt öde för en näckros...

VÄND ►

FASCINERAD. Sten visar ett par blommor av 'Attraction'.

► Näckrosor vill växa i lera och det säljs speciell näckroslera i butikerna, men det är inget Sten har behövt köpa.

– När vi började gräva upptäckte vi ett tjockt lager blålera, berättar han.

Tack vare den styva leran har dammarna inte behövt tätas med dammduk och näckrosorna kan planteras direkt i botten.

– Men det kan ändå vara bra att plantera näckrosorna i en kruka eller tunna. Vissa starkväxande sorter kan fylla en mindre damm helt efter 4–5 år och man vill ju ha kvar en öppen vattenspegel, säger Sten.

Om man vill kombinera olika sorters näckrosor är det också en bra idé att plantera dem i någon sorts kärl så att starkväxande sorter inte tar över och tränger ut de andra näckrosorna.

NÅGON NÄRING HAR STEN aldrig behövt ge sina näckrosor. Leran på botten är näringsrik i sig och dessutom bidrar koikarparna och gulfiskarna som huserar i dammarna med en del gödsel.

– Koikarpar blir tama och är väldigt trevliga. Är dammarna, som här, minst 1,5 meter djupa och tillräckligt stora kan de till och med övervintra där.

Den stora fördelen med fiskarna är att de åter upp alla mygglarver. Nackdelen är att de även sätter i sig grodornas ägg och yngel. Därför har Sten sett till att ett par av dammarna är fiskfri zon.

– Att djurlivet, med insekter, fåglar, fladdermöss, grodor och mindre vattensalamander, ökar kolossalt när man skaffar en damm är ju en av huvudpöngerna. ♦

1. **BLODRÖD.** 'Bleeding Heart' är en ovanligt djupröd sort som Sten köpt från USA.
2. **KÄRT NAMN.** 'Norma Gedye' har uppkallats efter den australiska förädlarens fru.
3. **SNÖVIT.** Sorten 'Alba' har frodats i Stens dammar i 15 år.
4. **ROSA FAVORIT.** Pålitliga 'Firecrest' är en populär rosa sort.
5. **FINT FLYT.** En rosa näckros flyter stilla på vattenytan.
6. **KNOPPIG.** Doftnäckros som Sten själv samlat in i en damm i ett arboretum i Chile.
7. **PASTELLIG.** 'Madame Wilfron Gonnère' skiftar i rosa och vitt.
8. **ROBUST.** Storblommiga 'Attraction' kan planteras ända ned till 2 meters djup.
9. **MAFFIG.** 'Escarboucle' är en storvuxen sort.
10. **DOFTAR.** 'Clyde Ikins' har en varm rosa ton.

FOTO STEN RIDDERLÖF

FOTO STEN RIDDERLÖF

DAMMAR

Uråldrig skönhet

● **Näckrosor är älskade världen över.** I Sverige är den vita näckrosen Södermanlands landskapsblomma medan Bangladesh har utsett en annan vit näckros till nationalblomma.

● **Modern DNA-forskning** har visat att näckrosorna, liksom magnoliorna, hör till de äldsta och mest ursprungliga av alla blommande växter. I Sverige har vi tre vilda arter: vit näckros, gul näckros och dvärgnäckros. Namnet kommer sig av att man förr trodde att näcken gömde sig under bladen. Familjen näckrosväxter, *Nymphaceae*, innehåller ett sextiotial arter som kan delas in i härdiga och tropiska.

● **Röd näckros är en form av vit näckros** som hittades år 1856 i Fagertärn i Närke, där den växer vilt i flera sjöar i Tivedstrakten. Den svenska forskaren Maud Wallsten har visat att de berömda röda näckrosorna i Claude Monets trädgård hade sitt ursprung hos de röda näckrosorna i Sverige. När dammarna renoverades efter andra världskriget försvann de näckrosor som hade svenskt påbrå.

Så lyckas du! Ge näckrosen en plats i solen

1. **Välja näckros.** Näckrosor trivs på olika djup, välj en sort som passar din damm. Om en näckros är planterad för grunt sticker bladskäften upp över vattenytan. Har man planterat för djupt orkar inte blommor och blad upp över ytan.

2. **Härdighet.** De näckrosor som finns i handeln är normalt härdiga i södra och mellersta Sverige. För att kunna övervintra behöver näckrosorna ett djup på minst 1 meter. I zon 4 och uppåt måste de övervintras inomhus.

3. **Läge.** Näckrosor behöver minst 6 timmars sol om dagen för att blomma. De trivs i lugna vatten och ska inte planteras där vattnet är strömt eller där de utsätts för stänk från en bäck eller fontän.

4. **Plantera.** Plantera om näckrosen i en större korg eller annat odlingskärl. Ett större kärl ger bättre tillväxt och härdighet. Mininäckrosor bör ha ett kärl som är cirka 20 cm i diameter, medan större sorter bör ha minst 30 cm i diameter. Näckrosor trivs i tung lera. Det finns speciell näckroslera men det går bra att använda naturlig lera som då gärna kan blandas med kompostjord. Jordstammen planteras ytligt så att en bit av den sticker upp ur jorden. Sätt ner den lite snett så bildas fler tillväxtpunkter.

5. **Täck ytan.** Lägg ett lager sand, singel eller annan småsten överst så att leran täcks och inte kan grumla vattnet eller fiskar komma åt att boka i den.

6. **Skötsel.** Om dammen är näringsrik behöver näckrosen ingen extra näring. Vid behov kan man använda hönskötsel eller någon annan pelleterad gödsel. Det finns också speciell näckrosnäring att köpa.

Besök Sten

■ **Arboretum Lassas Hagar** ligger på Svartlöga i Stockholms skärgård. Här finns ett 1 000-tal exotiska träd med fokus på släktena ekar, magnolior och lönnar, många från fröer som Sten Ridderlöf samlat på botaniska expeditioner runt om i världen. Arboretet drivs ideellt som en stiftelse och tar emot grupper för besök. Läs mer på www.lassashagar.se.

VÄND ►